

Riksantikvaren
Dronningens Gate 13
Postboks 1483 Vika,
0116 Oslo
Postmottak@ra.no

Vår dato: 06.01.2023

Vår ref: Kristine Jacobsen

Deres ref: 20/10209-4

Høring KULA-registreringer Hedmark

Viser til KULA-registreringer i gamle Hedmark fylke, gjennomført av Riksantikvaren på oppdrag for Klima- og Miljødepartementet. NORSKOG inngir med dette høringssvar.

Om KULA

Kulturmiljøforvaltningen sier med KULA-registeret klart ifra om hvilke landskap som har nasjonale interesser, og ønsker med dette å bidra til en mer forutsigbar arealplanlegging.

Felles for de fleste av områdene er at et av tiltakene Riksantikvaren foreslår, er restriksjoner eller ønske om forbud om (ny) hyttebygging. Nedenfor er det vist til eksempler der ytterligere restriksjoner er foreslått. Dette er restriksjoner som kan være problematisk i et grunneierperspektiv, og i et skogbruksperspektiv.

NORSKOG mener det på et generelt plan ikke kan etableres hensynssoner med rettsvirkning for noen av områdene som er regulert som LNFR-områder i KULA Hedmark. For skogbruket sin del vil vi i det følgende gå nærmere inn på, og eksemplifisere gjennom forslaget gjort for Grue kommune, da dette så vidt vi kan se, er den registreringen som inneholder mest skog, med flest aktive skogeiere.

Særlig om Grue, Finnskog

Særsilt for Grue kommune er det at området avsatt som foreslått hensynssone utgjør hele 40% av kommunens skogareal.

Et særlig fokus på Grue, Finnskog er også på sin plass fordi dette så vidt vi kan se, er det eneste foreslåtte KULA-område hvor store skogområder uten andre eksisterende føringer ligger, og hvor Riksantikvaren spesifikt foreslår restriksjoner av hogst og markberedning, uten at dette er fulgt opp med hvordan man ser for seg at dette skal gjøres og hvordan det skal tolkes. Dersom man gjennomfører ordinært god drift i samsvar med skogbrukslov og PEFC, har man da «skånsom» flatehogst eller markberedning? Hva ligger i betydningen av disse skjønnsmessige ordene, og hvordan tror man at kommunen skal følge dette opp?

Riksantikvaren har heller ikke sendt høringen til skogorganisasjoner og andelslag, samt grunneiere. Dette ville vært naturlig med henblikk på at grunneieren og skogbruket her åpenbart er berørte parter med interesse for sakens utfall.

Særskilt for Grue kommune er det at området avsatt som foreslått hensynssone utgjør hele 40% av kommunens skogareal.

Et særlig fokus på Grue, Finnskog er også på sin plass fordi dette så vidt vi kan se, er det eneste foreslåtte KULA-område hvor store skogområder uten andre eksisterende føringer ligger, og hvor

Riksantikvaren foreslår at disse vage begrepene «skånsom» flatehogst og «skånsom» markberedning, samt hytter må plasseres i «god avstand» fra finnetorp og strandlinje. Hva er «god avstand»?

En potensiell sterk innsnevring i retten til å oppføre hytter i Grue kan være ødeleggende for lokalsamfunnet og det lokale næringslivet. Om man i tillegg skal begrense skogbruket, står man igjen med en sterk samlet belastning på en del grunneiere i Grue kommune.

Riksantikvaren foreslår at KULA-området bør vises i kommuneplanens arealdel som hensynssone c) med særlig hensyn til landskap. Det bør utarbeides retningslinjer for hensynssonen samt generelle bestemmelser til arealdelen for å ivareta verdiene og sette rammer for arealbruken.

Hva mener NORSKOG

NORSKOG kan ikke se at hensynssoner skal være et godt virkemiddel her. For noen av tiltakene kan det heller ikke tillegges vekt da hensynssonen ikke kan gå ut over arealformålet LNFR.

Nærmere om hensynssoner

Hensynssoner i kommuneplanens arealdel (pbl. § 11-8) skal gi bestemmelser og retningslinjer innenfor de ulike sonene og skal kunne gi et grunnlag for å vurdere nye planinnspill, søknader osv. som munner ut i avgjørelser og vedtak.

Det er imidlertid verdt å merke seg at man i LNFR-områder ikke kan legge begrensninger på landbruksdriften på kommuneplanstadiet (Jf. Pedersen m.fl.: Plan- og bygningsrett, del 1, 2. utgave s. 229). Man kan imidlertid differensiere områdene som jordbruks-, skogbruks-, eller reindriftssoner gjennom hensynssoner, men man kan kun gi retningslinjer. Forholdet mellom natur- og friluftsjakter og næringsinteressene på kommuneplannivå skal reguleres av særlovgivning på feltet (eks. skogbruksloven, jordloven, osv.)

Dette betyr at en hensynssone ikke kan forby deling eller nekte landbruksveier. Dette må behandles på ordinært vis etter jordloven og landbruksvegforskriften.

På samme vis kan vi heller ikke se at «skånsom» flatehogst og «skånsom» markberedning, og forbud (i områder som inneholder navn som indikerer svedjer bør det ikke markberedes) er reguleringer hensynssonen uten videre kan inneholde. Såfremt markberedningen og skogsdriften er i henhold til særlovgivningen på området, kan hensynssonen ikke gå ut over arealformålet i pbl. § 11-7.

Det kommunen kan gjøre, er å innføre en meldeplikt eller begrensning i hogst iht. de virkemidler som finnes i skogbruksloven. Vi har ikke holdepunkter for at det er et behov for dette per dags dato.

For hytteutbygging og andre tiltak av typen vil trenge godkjenning etter pbl., enten som en dispensasjon fra LNFR-formålet, eller gjennom omregulering av arealet. Hensynssoner i LNFR-områder fremstår derfor fort

som selvmotsigende. Merk som nevnt over, at en hensynssone innenfor LNFR-område IKKE vil påvirke byggetiltak som faktisk sorterer under landbruksbegrepet.

Prinsipielt

NORSKOG mener prinsipielt at den utstrakte (og noe misforståtte) bruken av hensynssoner i LNFR-områder er unødvendig, ikke løser problemet den er satt for å løse, og fører til økt byråkratisering. Den kan gi inntrykk at av plan- og bygningsloven kan gå inn og regulere over særlovgivingen etter ønske. Dette kan føre til uriktig saksbehandling og feil vekting i spørsmål som skal lede til et vedtak.

Konkret for saken er forslaget etter vårt syn dårlig fordi det inneholder store, grove avgrensinger, noen steder også over verneområder som alt har egne verneforskrifter. Forslaget bærer preg av å ta med litt ekstra for å være på den sikre siden, uten henblikk på at disse føringene får (uriktige) konsekvenser for kommunen og kommunenes grunneiere. Det er her en rekke grunneiere som er medlemmer i NORSKOG som er bekymret for hvilke konsekvenser dette kan få for dem. NORSKOG er bekymret både i konkret sak, men også for videre bruk av hensynssoner i andre saker.

Nærmere om forslagets mulige negative effekter.

Virkningene av at hensynssoner som ikke skal tillegges vekt, likevel tillegges vekt i saksbehandlingen.

En fare ved slike hensynssoner i LNFR-områder, er at selv om de ikke skal medføre en negativ avgrensing utover det særlovverket allerede begrenser, medfører det i praksis ofte at saksbehandlere blir redde for å utøve vedtak i strid med hensynssoner, eller at man tillegger skjønnsmessige momenter for mye eller for lite vekt. Dette kan igjen føre til en større andel nei på vedtak som etter særlovverket ellers ville fått ja. Dette er også vanskelig å bevise, fordi det gjerne ligger innenfor forvaltningens frie skjønn, og kan begrunnes ut fra dette.

Når Bergene Holm Kirkenær bruk investerer 175 millioner kroner i Grue kommune, er dette en investering som man kan anta øker sagtømmervolumet med 200 000 m³ hos Bergene Holm i Kongsvingerregionen. Dette betyr naturlig nok et økt behov for tømmer lokalt. Det siste man da trenger er ytterligere restriksjoner på et skogbruk hvor problemer med ødeleggelser av kulturminner er ikke-eksisterende på feltet. Slike hensynssoner kan ved uriktig eller for passiv forvaltningsbehandling i kommunen få konsekvenser for både skogbruket, industrien og med det en rekke arbeidsplasser i Grue kommune.

PEFC som regulering, og innvendinger mot foreslått areal.

Det angitte geografiske området har skogbruk som hovednæring, da området er preget av relativt sett store skogeiendommer. Flere av eiendommene innen det angitte området har skogbruk som hovednæring. All skog som hogges og omsettes (som resten av landet) er registrert etter MiS-metodikken, sertifiseres etter PEFC-standarden og ISO-14001. Dette tilsier at skogbruket drives etter de kommersielle retningslinjer som resten av landet for øvrig.

Norsk PEFC-skogstandard skjerper inn sine krav på markberedning i revidert utgave, videre kommer et økt krav om lukket hogst. At et område som er basert på bestandsskogbruk siden det ble innført etter andre verdenskrig skal ta ytterligere hensyn anses som særdeles strengt. Infrastrukturen i form av skogsveger er godt utbygd for området, og dette er investeringer som er utført med tanke på skogsdrift som næring.

Dette tilsier at området er aktivt skjøttet gjennom et helt omløp, og dermed er det få områder i disse skogene som er å anse som ubrukt.

Et annet moment er at området også ligger innenfor ulvesona, som har medført betydelige tap på utmarkssiden for de største eiendommene. Som en konsekvens av dette har bruk av utmarksbeitet blitt kraftig redusert. Det er som er tiltak gjerdet inn et område på over 10 000 dekar som et alternativ for utmarksbeite på dyreeiernes egne eiendommer.

Det er bevart en stor andel av restene av skogfinnene, samt at svedjebruket i form av flere av finneplassene i dag er eksisterende gårdsbruk. Dette gjelder da spesielt rundt de største innsjøene, der det i dag er et eksisterende kulturlandskap. Videre er kulturhistorien ivaretatt i form av utstrakt bruk av finske stedsnavn.

Skogfinnene er i dag en etnisk minoritet, det er en stor samling ved Norsk Skogfinsk Museum som ivaretar en viktig historisk del for Finnskogen som området. Videre forvalter denne organisasjonen historien for all finneinnvandring på 1600-tallet for hele Østlandet, noe Riksantikvaren ikke vier spesielt stor plass. Skogfinnenes bruk av skog, og Finnskogens avgrensning er også vesentlig større enn hensynsonen her foreslått. Det betyr at et lite geografisk område potensielt skal bære ansvaret for restene av et arealkrevende landbruk man finner få fysiske rester av i dag, og hvor skogbruket ikke har mottatt noen signaler om at vi er i konflikt med ivaretakelsen av aktuelle kulturlandskap.

Med hilsen
Kristine Jacobsen
Jurist og næringspolitisk rådgiver
NORSKOG